

ÅRSBERETNING 2022

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD	Side 3
MUSEETS GRUNDLAG OG RAMMER MV.	Side 5
NØGLETAL	Side 8
FORMIDLING OG SALG	Side 11
KULTURARV – SAMLINGSANSVAR, RÅDGIVNING OG ARKÆOLOGI	Side 16
LOKALER OG AREALER	Side 19
FORSKNING	Side 20
STØRRE UDVIKLINGSPROJEKTER	Side 24
LEDELSESMÆSSIGE MÅLSÆTNINGER	Side 26

FORORD

Da vi så tilbage på 2021, håbede vi, at det år kom til at markere en "ny normal" for Øhavsmuseet i forhold til mængden af gæster, som ville benytte museets mange tilbud ude og inde. Man må sige, at målt på 2022 er det tilfældet. Ved udgangen af året havde langt over 50.000 unge og gamle været i kontakt med museet. Over halvdelen på det nye museum på Faaborg Havn, der oplevede sin første fulde sæson, men resten fordelt på Arresten, på Kaleko Mølle (også uden for sommersæsonen) og i det fri. Målt på indtægter fra gæster i form af entré og salg i museets butikker var 2022 også et rigtig godt år. Det sidste er meget vigtigt, da det er en af de få faktorer i museets økonomi, man som ledelse kan søge at påvirke. De øvrige, offentlige tilskud og fondsmidler, er som bekendt enten præget af stabilitet eller usikkerhed. Om end 2022 også blev året, hvor endnu en regering satte sig for at ændre i museernes statstilskud. En reform af museernes støtte (og eventuelt opgaveløsning) har været en ambition hos skiftende regeringer siden 2015, så derfor venter museumssektoren med en vis blanding af forventning og skepsis på den nuværende reformproces.

Museets samlede omsætning var også i 2022 i størrelsesordenen 20 millioner kroner. Det kan lyde imponerende, men langt det meste er øremærkede midler til konkrete opgaver. Museets basale drift er skrøbelig og balancerer ikke, medmindre vi i ledelse og hos medarbejdere udviser en stadig evne til at finde ekstraordinære indtægter i form af opgaver mod refusion af lønudgifter og lignende. Det gjorde vi i 2022, og derfor blev resultatet godt. Vi har regnet på den ubalance, der er i museets basisøkonomi, og den er i størrelsesordenen 600.000 kr. Det er langt hen ad vejen de opgaver, vi skal løse ifølge museumsloven, og som er "usynlige" for den lokale borger, som presser basisøkonomien: registrering af danefæ, forskning, sikring af samlingen og lignende. Derfor vil selv en beskedent forøgelse af de statslige tilskud til museer gøre en mærkbar forskel for os.

I 2022 gennemførte vi det sidste af tre år med fondsmidler via Nordea-fonden til gennemførelse af det ambitiøse projekt, "Landskab i Fællesskab", der har som målsætning at få flere ud i det fri ved at åbne deres øjne for andre oplevelser end ventet forbundet med at være ude, ved at åbne deres øjne for værdien ved at være i det fri, når man er så skønne steder som i Det sydfynske Øhav og ved at pege på nye forbindelser mellem det at være i naturen og det at være menneske (sammenfattet i *ydre og indre landskaber*). Projektet har omfattet formidlingstilbud i det nye museum på havnen, fast formidling i det fri i form af lytteposter, "Under Isen", der blev skabt af BaggårdTeatret sammen med os og meget mere, formidling ved guider i form af snorkelture og glaskanoture. Derudover har vi skabt et nyt undervisningstilbud, der foregår i det nye museum, vi har fået støtte til feltakademiet, der uddanner personer, som ønsker at formidle i det fri, og vi har startet et netværk for ansatte, der arbejder med kultur i natur. Det sidste er støttet af Kulturregion Fyn og dermed sikret ud over projektperioden. Det samme er akademiet, som understøttes af Geopark Det sydfynske Øhav, og i 2023 har Naturskolen Trente Mølle som ansvarlig med os som bidragsyder. Mange har været i kontakt med vores forskellige tilbud i det fri. Vi kan dog se, at vi langt hen ad vejen møder forskellige mennesker på forskellige "platforme". Det er ikke sådan, at de mange gæster, der kommer på det nye museum, spontant tager en kanotur bagefter. Det sidste er noget, der planlægges i god tid; også fordi det er en tidskrævende oplevelse. Den erfaring har vi taget med i os i planlægningen af tilbud fra 2023 og frem. Projektet er i skrivende stund ved at blive afsluttet regnskabsmæssigt, og tidligt i februar 2023 var museet sammen med Seismonaut, der evaluerer vores projekt, vært for et seminar med temaet målgrupper i krydsfeltet kultur i natur, hos Nordea-fonden. Fonden har været fortrinlig at arbejde sammen med, og idéen om at tænke evaluering som et seminar frem for en rapport (som få læser) er et godt eksempel på, at Fonden er meget visionær og tænker i værdi for modtagerne af støtte (og netværk).

Mærk dig Selv særudstillingen er blevet udviklet siden åbningen. Der er kommet yderligere fortællinger, hvor museets egne fagfolk uddyber de temaer, man oplever i udstillingsrummene. Det er en styrke ved den form for formidling, vi har i rummene (lydfortællinger digitalt). En anden styrke er, at vi kan måle på gæsternes adfærd: hvor længe er de i udstillingen? Hvilke fortællinger overser de? Hører de alt til ende? Sådanne spørgsmål ville før i tiden enten ikke blive stillet eller blive besvaret med ”synsninger”.

Hen over 2022 blev museet, og navnlig udstillingen, nomineret til 5 internationale priser. En af dem vandt museet ovenikøbet. Det skabte stolthed internt og også, til vores store glæde, stor stolthed lokalt. Vi ser jo det nye museum som en brik i den udvikling og omstilling af Faaborg og egnen, der sker i disse år. Vi skal trække nye gæster til by og egn og også gerne være et af flere motiver for at flytte til. De internationale priser omhandlede både museets nyskabende formidlingsgreb og det samlede koncept. Det luner, for når man som museum er modig og tænker nyt, vil det i sagens natur få nogle til at blive skeptiske. Her er internationale museumspriser en stor anerkendelse, ligesom de temmelig mange besøg, der har været i 2022 fra andre museer fra hele landet, der har været på inspirationstur.

I 2022 blev de 6-700 genstande (ud af 22.600 genstande), som befandt sig i Den gamle Gaard i udstilling og på lofter, gennemgået. De 400 blev udskilt og overdraget til den frivillige forening, der skal drive huset videre. Der er tale om genstande, hvor oplysningerne om brugen af genstandene eller tilvirkningen er meget utilstrækkelige (eller helt mangler). Vi har indtryk af, at det vakte glæde, at vi kunne overdrage en så stor del til foreningen. Opgaven har været krævende hos os og er en del af en større proces, hvor vi søger at kvalitetssikre museets samling.

Forskningsmæssigt har vi også i 2022 kunnet publicere fagfællebedømte artikler, herunder om Lyø og Øhavet i middelalderen, hvor 2023 bliver et jubilæumsår for den skæbnesvangre jagt i maj 1223, hvor Valdemar Sejr blev kidnappet under en jagt på Lyø med dramatiske følger for Danmark og Europa til følge. En større ansøgning til Veluxfonden, som vi har arbejdet på sammen med Østfyns Museer og Aarhus Universitet, kunne desværre ikke imødekommes. Vi vil derfor i 2023 tænke i andre baner i forhold til at søge eksterne midler til forskning.

På Faaborg Byhistoriske Arkiv har året været stabilt, og vi glæder os over den stadige interesse for det fælles arkivskrift, Stavn, der udkommer i ca. 1.200 eksemplarer til en egn med ca. 16.000 indbyggere (den gamle Faaborg Kommune). I slutningen af året kunne et par af de frivillige fejre 80 og 90-års fødselsdag med kaffe og kage! Vi glæder os over de trofaste og arbejdsomme frivillige, der også tæller frivillige på Kaleko Mølle og i tilknytning til vores arbejde med danefæ.

Den arkæologiske felt har også i 2022 været travl. Det er fortrinsvis i Årlevområdet og Ringe og i forbindelse med udlægning af nye parcelhusområder. Dog er der også opgaver i forbindelse med den kommende ”Dry Port” ved den gamle forsøgsstation i Årlev og opgaver knyttet til forsyningsledninger og ændringer i vejtracéer med mere.

Samarbejdet med Faaborg-Midtfyn Kommune kører nu i regi af partnerskabsaftalen, og her er der tale om et godt og tæt samarbejde. I juni besluttede politikerne at bevilge midler til en udvidelse af museet på havnen, som vil blive omsat til en arkitektkonkurrence i 2023. Derudover er museet med i flere indsatser knyttet til Geoparken, fokusområdet mental sundhed for unge og meget mere.

Peter Thor Andersen

Direktør for Øhavsmuseet

februar 2023

MUSEETS GRUNDLAG OG RAMMER MV.

Bestyrelsens sammensætning og møder

Ifølge Øhavsmuseet Faaborgs vedtægter er bestyrelsen den øverste myndighed (selveje). Fra og med 2018 er bestyrelsen udvidet, så den består af såvel de fem med stemmeret som to associerede og endelig en medarbejderrepræsentant, der hele tiden har været med. Museets leder er sekretær.

Kommunalpolitikere Kristian Nielsen (V) og Søren Hansen (B) har været udpeget af Faaborg-Midtfyn Kommune for perioden 2022-2025 (den kommunale valgperiode). Kristian Nielsen har af bestyrelsen været valgt som næstformand. Jakob Holm er bestyrelsesudpeget medlem og valgt til formandsposten af bestyrelsen. Professor emeritus Johannes Nørregaard Frandsen er af rektor for SDU udpeget til bestyrelsen. Direktør Claus Eskildsen, KAMI i Faaborg er bestyrelsesudpeget medlem. Lektor Lone Søderkvist Kristensen, Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning ved Københavns Universitet, samt Bolette Jørgensen, pressechef for SDU og tidligere næstformand for Etisk Råd er associerede medlemmer.

Museumsinspektør Poul Baltzer Heide er medarbejdervalgt medlem af bestyrelsen uden stemmeret.

I 2022 var der i lighed med de foregående år planlagt fire bestyrelsesmøder: to i første halvår og to i andet halvår.

Bestyrelsens arbejde er ulønnet.

Strategisk grundlag

Øhavsmuseet Faaborg er et af Danmarks nyeste museer i sin nuværende form. Det opstod 1. oktober 2015 som en selvejende institution efter opdeling af fusionsmuseet Øhavsmuseet, der blev drevet af Langeland og Faaborg-Midtfyn kommuner som en fælleskommunal virksomhed.

Ved stiftelsen formulerede museet denne mission for sit virke:

Øhavsmuseet Faaborg sikrer kulturarven i sit ansvarsområde, skaber ny viden, formidling og læring og inspirerer samfundet og medborgerne til at se kulturarv og historisk indsigt som en ressource. Museet fokuserer særligt på istidslandskabets dannelse og landskabets kulturhistorie inklusive de mange levne, monumenter og bygningsmiljøer, samt kulturarven knyttet til købstadshistorie og byens rets- og afstraffelseshistorie med afsæt i Faaborgs velbevarede historiske bymiljø og byens ting- og arresthus.

Museet formulerede samtidig følgende vision:

Øhavsmuseet Faaborg vil udvikle sig til en markant institution, der lokalt samler og giver stolthed og samtidig er kendt nationalt og internationalt for spændende forskning samt nyskabende, let tilgængelig og synlig vidensformidling, der årligt gør en forskel for mange mennesker i udstillinger, på ture og digitalt.

Museet arbejder i det daglige ud fra følgende værdier:

Nyskabende – vi gør ikke noget bare af vane eller for at kopiere andre. Vi vil vække opsigt ved at gøre tingene på en uventet måde.

Ambitiøse – Øhavsmuseet Faaborg er tre gange så stort som Faaborg Kulturhistoriske Museer før kommunalreformen, og vi mener ikke, at det er urealistisk, at Fyn og Danmark holder øje med, hvad vi foretager os fagligt og formidlingsmæssigt. Vi vil gerne sætte standarder for at drive museum (uden for storbyerne). Vi skal ikke være et udkantsmuseum.

Brobyggere – vi vil gerne have nogle helt andre i tale (målgrupper) end normalt for museer, og vi vil gerne tænke tværfagligt indadtil.

I 2022 påbegyndte museet en proces med henblik på at opdatere sit strategiske grundlag

Strategier for perioden 2020-2022

Bestyrelsen vedtog på sit bestyrelsesmøde den 4. december 2019 treårige strategier (2020-2022) for alle grene af sin virksomhed. Baggrunden for at vælge de tre år var, at museet i samme periode modtager en ekstraordinær bevilling på finansloven (i alt 13 mio. kr.) til realisering af nyt museum på Faaborg Havn og i landskabet. Den bevilling og det projekt præget hele museet. I øvrigt bygger museet videre på en grundlæggende strategi, der blev formuleret tilbage i starten af 2010'erne. De strategiske indsatser skal dermed ses som på én gang ambitiøse og samtidig realistiske mål for de tre år, hvor museet har ekstraordinært mange opgaver at løse og brug for at prioritere ressourcerne skarpt.

I 2022 har museet arbejdet ud fra en specificeret handleplan for 2022, som samtidig var omsat i personlige handleplaner for alle medarbejdere. Dermed søger museets ledelse at sikre et overblik over opgaver og rammer.

Museets organisering

Fra og med september 2020 består museet af to afdelinger: *Kulturarv* samt *Formidling og Salg*. I september 2021 vedtog bestyrelsen, efter indstilling, at lægge alle øvrige opgaver ind under disse to afdelinger. Dvs. drift af lokaler og arealer (her ligger udstillingsstederne Øhavsmuseet og Arresten samt formidling i det fri under Formidling og Salg, mens banegården og Kaleko Mølle ligger under Kulturarv).

Kulturarv omfatter forskning, rådgivning af myndigheder og private, arkæologiske undersøgelser (kap. 8), samlingsvaretagelse (indsamling, registrering og bevaring), bevaring af Kaleko Mølle samt drift af Faaborg Byhistoriske Arkiv.

Formidling og Salg omfatter kommunikation, markedsføring og salg, museumsbutikker og café, udstillinger, events, undervisning, grupper og udlejning.

Slots- og Kulturstyrelsens sammenfatning i indledningen til kvalitetsvurdering 2020

Det er Slots- og Kulturstyrelsens samlede vurdering, at Øhavsmuseet Faaborgs opgavevaretagelse er tilfredsstillende.

Museet har fulgt tilfredsstillende op på en række forhold, der blev påpeget ved kvalitetsvurderingen i 2013. Der er dog fortsat forhold, som museet arbejder med og som kræver prioriteringer i museets fortsatte udvikling.

Der er udarbejdet en overordnet vision og mission for museet, der er udfoldet i strategier inden for alle områder af museets virksomhed for den kommende treårige periode.

Større udviklingsprojekter er igangsat og der er sket et både kvalitativt og kvantitativt løft i museets forskning og formidling. Museet mangler dog fortsat at løfte forskning inden for nyere tid.

Museet indgår fortsat i og bidrager aktivt til samarbejdet om varetagelse af den arkæologiske virksomhed i regi af Arkæologi Sydfyn – om end der er behov for justering med henblik på øget sammenhæng og kvalitetssikring.

Museet har fortsat bevaringsrelaterede udfordringer mht. opbevaring af museets samling.

Museet arbejder med konsolidering og implementering af organisationsændringer efter fissionen af det tidligere Øhavsmuseet i 2015 og der er foretaget organisatoriske tilpasninger. Økonomien er ved at blive konsolideret, men er endnu sårbar. Der er sat gang i store udviklingsprojekter, herunder realisering af et helt nyt landskabsmuseum på Faaborg havn, hvor museet har skaffet betydelige eksterne samt ekstraordinære statslige og kommunale midler.

NØGLETAL

Museets indtægtskilder

Post	2022	2021	2020	2019	2018
Faaborg-Midtfyn	3.933.043	3.778.762	3.823.231	4.154.810	4.079.550
Kulturstyrelsen (stat)	2.727.785	6.312.613	4.494.675	1.317.486	1.327.569
Fonde mv.	3.929.296	2.781.038	3.532.944	408.000	743.500
Arkæologiske opgaver	7.518.926	4.897.840	5.583.921	10.376.779	3.693.684
Entré og salg	1.444.857	1.276.836	487.370	455.663	370.939
Egne indtægter i øvrigt	1.192.857	1.355.053	1.410.433	1.447.093	1.854.548
	20.746.765	20.402.142	19.332.574	18.159.830	12.069.790
FMK andel indtægter	19 %	19 %	20 %	23 %	34 %
Offentlige tilskud andel	32 %	49 %	43 %	30 %	45 %

Det fremgår af tabellen, at museets offentlige tilskud bliver fordoblet eller mere af andre indtægter.

Medarbejdere

Post	2022	2021	2020	2019	2018
Faglige årsværk	11,3	12	11	12	8
Alle årsværk	12,7	14	16	18	12
Ansatte i "hoveder"	20	29	25	41	30

Det fremgår, at andelen af medarbejdere, der beskæftiger sig med fagligt arbejde (forskning, formidling, fagligt udviklingsarbejde, samlinger, rådgivning og udgravning) er meget stor på museet.

Ud over de lønnede medarbejdere er der cirka 30 frivillige, der samlet anslås at udføre et årsværk (Kaleko Mølle, Arkivet, bistand med arkæologiske fund).

Undervisning

Post	2022	2021	2020	2019	2018
Alle børn/unge Øhavsmuseet	898	250			
Alle børn/unge Arresten	474	384	246	999	1.406
Alle børn/unge i det fri	222	366	718	1.283	724
Alle børn/unge i øvrigt	0	38	30	119	0

Besøgstal og åbningstimer

Post	2022	2021	2020	2019	2018
Alle Øhavsmuseet på Faaborg Havn	27.092	16.399			
Børn	9.059	5.084			
Entréindtægt	691.222	475.711			
Alle Arresten	8.141	7.759	9.728	8.580	8.004
Børn	2.878	2.692	3.239	3.476	3.452
Entréindtægt	343.897	356.703	267.548	239.865	198.520
Alle i det fri	10.255	3.919	2.429	3.304	2.653
Børn	1.305	419	879	1.489	1.067
Entréindtægt	111.018	104.641	63.248	58.332	42.430
Alle Faaborg Havn	-	-	2.267	919	1.279
Børn	-	-	567	0	200
Alle Den gl. Gaard	-	933	1.411	2.490	4.692
Børn	-	147	329	361	914
Alle Kaleko	6.765	9.931	6.831	2.884	3.738
Børn	2.000	3.000	1.831	578	553
Arkivet	150	150	146	378	300
Formidling andre	266	180	326	4.712	674
Alle gæster	52.669	39.271	23.138	23.267	21.340
Børn	15.242	11.342	6.860	7.263	6.186
Åbningstimer	2.833	2.218	1.470	2.167	2.121
Al entré	1.156.353	1.019.235	367.284	334.845	248.650

Faaborg Havn: Indtil 2019 var der udstillinger i den gamle banegård. I 2019 var der formidling i kulturhuset Helios og arrangementer i Frølageret, der i 2020 fik en åben foyer med introduktion til det kommende museum og Geoparken i perioden juli-september. Bygningen åbnede som Øhavsmuseets etape 1 i 2021.

Medlemskaber og formaliserede samarbejder

Øhavsmuseet indgår sammen med Svendborg Museum, Langelands Museum og Østfyns Museer i arkæologienheden "Arkæologi Sydfyn", der er rammen om det bygherreakæologiske arbejde, samt andre opgaver på projektbasis. Enheden ledes rent formelt (i forhold til Slots- og Kulturstyrelsen) af Øhavsmuseet.

Rent driftsmæssigt har museet som selvejende institution en driftsoverenskomst med Faaborg-Midtfyn Kommune. Den giver museet en række ydelser knyttet til økonomisystemer, fakturering og personaleadministration.

Museet er medlem af Organisationen Danske Museer, Museumsforum Syddanmark samt:

Fynske Attraktioner, Destination Fyn, Fynsk Erhverv samt Vores Faaborg og Egn samt:

Kulturarv Fyn, Museumstjenesten, Historisk Samfund Fyn, Sammenslutningen af Lokalarkiver, Sammenslutningen af Lokalarkiver på Fyn, Faaborg-Midtfyn Arkivsamvirke, Sammenslutningen af Danske Småøer, Museernes Udgravningsdata, Foreningen af Fagarkæologer, Politihistorisk Selskab, Fængselshistorisk Selskab, Landsforeningen til Bevaringen af Film, Dansk Møllerforening, BYFO, By og Land Faaborg, Sydfyenske Veteranjernbanes forening, Cisterciensernetværk, landskabsarkæologisk netværk, Mesolitisk og Neolitisk Netværk, Middelalderarkæologisk Metodenetværk.

Tillidshverv

Tissel Lund-Jacobsen er formand for kulturmiljørådet under Kulturarv Fyn. Bestyrelsesmedlem i SLA Fyn.

Poul Baltzer Heide er medlem af brugerrådet for Naturstyrelsen Fyn.

Anne Høyby er bestyrelsesmedlem i De Fynske Attraktioner

Peter Thor Andersen er (fra 2022) medlem af Slots- og Kulturstyrelsens Museumsråd og af rådet udpeget til næstforperson, medlem af "Tænketaank" til udvikling af Organisationen Danske Museer (fra 2022), medlem af bestyrelsen for Geopark Det Sydfynske Øhav, advisory board for Destination Fyn, Aftagerpanelet på SDU (institut for Historie og oldtidskundskab), suppleant i Vores Faaborg og Egn (turisme, erhverv, handelsstandsforening) samt formand for Ryslinge Høj- og Efterskole.

FORMIDLING OG SALG

Indledning

2022 var første hele år, hvor det nye museum på Havnegade havde åbent. Fokus har derfor været på at sikre en god løbende drift på de forskellige udstillingsadresser og dernæst løbende at udvikle og implementere aktiviteter og events, så gæsten oplever nyt året igennem. Det var også året, hvor flere nye installationer blev tilføjet både inde på Øhavsmuseet samt i området udenfor, så museet på Havnegade nu fremstår mere helstøbt.

Ekstern kommunikation

I 2022 var hovedfokus fortsat på omtale af det nye museum overfor målgruppen af både lokale og turister. Særligt den digitale indsats var styrende. Her var hovedfokus lagt på perioder op til og under ferier. Kanalerne var Facebook, Instagram og Programmatic. Det skabte et resultat på 1.79 mio. visninger, hvilket museet kan være godt tilfreds med, da kampagnerne performede over benchmark. Det digitale blev koblet med et analog spor. Her er den største enkeltstående kommunikationskanal distributionen af brochurer via foreningen De Fynske Attraktioner. Dette blev koblet med en "outdoor media"-kampagne i Odense i sommerperioden med tanke på, at det særligt er fra Odense mange af museets sommergæster skal trækkes.

Museet oplevede en pæn stigning i eksponering. På www.ohavsmuseet.dk rundede vi 50.000 besøgende, hvilket matcher det reelle antal gæster på museet, og derfor må ses som tilfredsstillende. Antallet af følgere på Facebook har rundet de 4.563 følgere (mod 3.810 i 2021), og antallet af følgere på Instagram runder de 2100. I 2022 blev også en ny kanal koblet på Instagram, der har titlen "Fra Felten" og hvor museets arkæologer viser deres arbejde i forbindelse med udgravninger.

I 2022 så et opgraderet nyhedsbrev dagens lys, og det viser sig allerede som en oplagt kanal for flere af museets gæster.

Udviklingen på de sociale medier går ganske stærkt i disse år, og det har været interessant at følge, hvordan udviklingen fra at digital kommunikation foregår på få kanaler, hvor Øhavsmuseet er afsender til, at vi i højere og højere grad kun kan monitorere det samlede kommunikationsbillede, da Øhavsmuseet løbende nævnes på flere og flere platforme, anmeldes forskellige steder o. lign. Det gør det mere kompliceret at fastholde et billede af, hvorvidt vi performer digitalt.

Året bød også på en del PR-omtale. En omtale, der kan siges at have 2 spor. Det ene går på omtale af nyheder fra museet, mens det andet går mere på den generelle debat ang. danske museer. Her har direktør Peter Thor Andersen ofte spillet en central rolle, da Øhavsmuseet af flere ses som den gode case på, hvordan man kan opbygge et nyt museum i et yderområde. Dette blev særligt hjulpet på vej af de mange nomineringer museet fik i løbet af året.

Undervisning

Undervisning har de seneste år været relateret til museets satsninger i Arresten og i det fri. I 2022 var det derfor en særlig glæde at kunne koble et undervisningsforløb på, der afvikles i den nye udstilling på Øhavsmuseet på Havnegade.

Projekter

Museet gennemførte i 2022 to undervisningsprojekter: Et forløb med Kulturel Rygsæk, der er et obligatorisk tilbud til alle børn og unge i kommunen. Dertil forløbet Geo Bio Science Center Syd, ledet af eksterne aktører og med refusion af museets tidsforbrug. Projekterne gennemgås nedenfor.

Kulturel Rygsæk på Øhavsmuseet: Tidsrejsen
<p>Med undervisningsforløbet har vi to fokuspunkter. Vi arbejder med at kende forskel på natur og kultur og vi arbejder med fortælling. Vi begiver os sammen ind i udstillingens landskaber og tilbage i tiden – dengang hvor der ikke fandtes bøger og hvor en sten måske ikke bare var natur men også et redskab.</p> <p>Vi ønsker at give skolens yngste elever en rigtig god oplevelse med hvad et kulturhistorisk museum kan være. Vi ønsker at de skal få lyst til at komme igen og tage deres familie med. Vi ønsker samtidig at de skal få en positiv oplevelse af naturen og af egen mestring.</p>
<p>Omkring 600 indskolingselever vil årligt opleve Øhavsmuseets udstilling Mærk dig selv. Med børnenes oplevelse på museet vil også deres forældre og søskende høre om museet og måske besøge udstillingen.</p> <p>Undervisningsforløbet skal køre minimum 3 år og dermed inkludere alle tre dele af kommunen, i den opdeling som Den kulturelle rygsæk kører i.</p> <p>Forløbet skal føles som et værdifuldt og brugbart bidrag til undervisningen i dansk for både elever og lærere.</p>
Projektet blev udviklet af museumsinspektør Mette Broch Jacobsen i samarbejde med 2 folkeskolelærere, repræsentanter fra kommunen og tekstforfatter Anneline Köhler Juhl. Til maj vil de første 27 klasser have været med på Tidsrejsen.

Navn	Geo Bio Science Center Syd
Beskrivelse	Museet deltager som partner i det flerårige samarbejde GeoBio Science Center Syd, der er etableret mellem Faaborg Gymnasium, Syddansk Universitet og Faaborg-Midtfyn Kommune. Projektet er oprindeligt støttet af Region Syd og har haft elever fra hele Danmark. Museets rolle har været at udvikle og varetage undervisning inden for fagområderne historie og geografi, konkret med afsæt i Svanninge Bakker og Bjerge. Projektet åbnede for undervisning i foråret 2018, og museet har siden da afholdt en lang række undervisningsforløb både i det fri og på SDU's feltstation i Svanninge Bakker. I forbindelse med projektet har museet desuden udviklet en række undervisningsmaterialer på skrift og film. I sommeren 2020 fik projektet tildelt en stor bevilling fra Novo Nordisk Fonden, således at tilbuddet kan løbe i yderligere tre år. Museet deltager på samme måde som tidligere.

	Efter et par år med corona er antallet af klasser steget igen i 2022, og museet deltager desuden i efteruddannelsesdage af geografilærere fra grundskolen. Begge dele fortsætter i 2023, og projektet har fået fornyet sin bevilling fra Novo Nordisk Fonden.
Effekt	Projektet har for museets vedkommende løftet flere formål, idet det dels har givet rammer (refusion) til udvikling af undervisningsforløb, herunder afprøvning på 'rigtige' klasser; dels har medvirket til opbygning af blivende materialer (kompendium og film/kort) og sikret flere elever til undervisningen i det fri. Projektet refunderer desuden undervisernes løn.
Tid & ressourcer	Forløbet foregår i Svanninge Bakker, hvor 200 elever og 45 lærere deltog i 2022. Tissel Lund-Jacobsen, Nina Boutrup og Poul Baltzer Heide forestod undervisningen.

Udstillinger, særaktiviteter og publikationer

2022 var det 2. år, hvor det nye museum på Havnegade stod åbent, og det var derfor også året, hvor der for alvor blev udviklet og afviklet flere nye events og aktiviteter i de nye rammer. Nye installationer blev tilføjet museet. I det fri blev forsat afviklet en del formidlingsture og særligt unikt var opstillingen af lytteposter rundt i det sydfynske landskab. Året blev traditionen tro afrundet med udgivelsen af årsskiftet *Stavn*.

Udstillinger

Udstillingen "Mærk dig selv", var for 2. år i træk det altoverskyggende fokus. "Mærk dig selv" sætter fokus på, at vi mennesker kommer af naturen, og at vi til alle tider har været påvirket af den. Vores ambition er at gøre mennesket klogere på sig selv, og på den påvirkning naturen har. Det er ligeledes ønsket, at gæster forstår, at det er godt for sindet at bruge naturen mere. På den vis tager vi en agenda op, som har meget fokus i vores tid, og som skaber værdi for mange mennesker – både dem med interesse for historie, men egentlig også for mange, der ønsker gode oplevelser.

I 2022 blev udstillingen udbygget med flere elementer, der alt i alt har betydet at museets gæster opholder sig længere på museet end året før. En stor installation, hvor gæsten bl.a. kan prøve at køre mountainbike, trække en bue og se en ægte mammut-tand kobler på fornem vis til udstillingen "Mærk dig selv" med oplevelser i det fri. Ligeledes blev bygget en stammebåd, hvori der fortælles historier, hvis gæsten ror. Særligt den sidste er blevet en stor succes for alle aldersgrupper. Begge installationer er skabt i tæt samarbejde med udstillingsdesignerne fra firmaet Torden&Lynild, og med fondsstøtte fra Nordea-fonden.

Foran museet er også skabt et nyt vartegn, der på fin vis kombinerer museets fokus på naturen med kulturhistorien. En mægtig udskåret stamme, hvori der er installeret lyd, pryder nye museets indgang og har forvandlet området til et ganske populært opholdsrum. Mange gæster er i sommeren løb stoppet op for at fotografere den flotte stamme og lytte til en historie. Træarbejdet er udført af den lokale træskulptør Balder Mo, og projektet er støttet af Nordea-fonden.

Publikationen *Stavn*

I november lancerede museet årets *Stavn*, der er en samling af artikler fra lokalarkiverne omkring Faaborg og omegn. Det er utroligt glædeligt at se, hvordan interessen for årsskriftet og for lokalhistorie er tiltagende.

Særaktiviteter og ture

Flere nye events og aktiviteter blev afviklet i 2022. Særlige programmet blev afviklet for børn i ferieperioder og sammen med byens forskellige aktører blev Øhavsmuseet rammen om flere festivaler og aktiviteter - Her kan nævnes Faaborg Påskefestival, Faaborg Wine Week, Faaborg Kulturnat, Svampefestival, tilflytterarrangementer, debataftener og lign. På den vis er ønsket om fylde museet udenfor de klassiske ferieuger og ligeledes at være del af de events, som løfter byen, blevet en realitet. Ingen tvivl om, at museet på denne vis er ved at blive hele byens hus.

Ligesom i de forgangne år bød også 2022 på flere ture ud i det fri. Især snorkelture og ture i glaskanoer var i fokus. Takket være Nordea-fondens bevilling ved projektet "Landskab i Fællesskab" blev det i 2022 muligt at købe mere udstyr og dermed give flere gæster muligheden for at opleve Øhavet gennem snorkelbriller. Turene blev særligt udbudt i skolernes sommerferie og ligeledes til virksomheder i foråret og efteråret. Det er ambitionen fremadrettet at holde fokus på ture til virksomheder, da i relation til den lavpraktiske afvikling og de anvendte ressourcer hertil, synes at være den mest oplagte vej at gå.

Takket været midler fra Nordea-fonden er det også blevet muligt at udvikle flere ture, hvor gæster er afsted på egen hånd og hvor de via opsatte lytteposter, får oplevelser, præcist når de har lyst. I 2022 blev det både til lancering af vandrerruten "Nøkken og Ellepigen" ved Sollerup Skov og "Havet Børn", der kombinerer formidling mellem Faaborg, Lyø og Bjørnø. Ved årets slutning blev det sågar til opsætning af ny udendørs formidling ved Kaleko Mølle, så gæster kan få viden om møllen, også i den del af året, hvor møllen er lukket.

Projekter

Nedenfor præsenteres nogle af de større projekter inden for Formidling og Salg, som har været i fokus i 2022.

Navn	Udstillingsprojektet "Arresten etape 2"
Beskrivelse	<p>Vi ønsker at være Danmarks bedste til at sikre at mennesker forholder sig til straf, demokrati og retfærdighed, og derfor skal Arresten igennem en større istandsættelse.</p> <p>Gæsten skal opleve at møde både sine egne og andres holdninger og fordomme om straf og retfærdighed, på en spændende og underholdende måde.</p> <p>En stor styrke ved Arresten er at der ikke er en barriere i forhold til viden. Vi oplever at mange mennesker føler at det er et emne de mestrer, fordi de instinktivt har en mening om hvad der er ret og rimeligt. Det er netop også denne umiddelbare retfærdighedsfølelse vi inddrager, når vi beder borgere om at fungere som domsmænd i vores retssystem. De skal ikke vide en masse om jura, lige som den juridisk skolede dommer, men derimod komme med deres egne holdninger. Mange politikere henviser også til "den almene retsfølelse" når de arbejder med at ændre eller udarbejde love. Det er altså utrolig interessant, hvordan vi som borgere i det danske samfund forholder os til ret og straf, og derfor helt oplagt at tage som udgangspunkt for en ny permanent udstilling i en bygning der rummer arrest og byret – de steder hvor alle sager starter.</p> <p>Al formidling skabes med relation til Øhavsmuseets formidlingsprincipper.</p>

Effekt	<p>Produktmål: En ny udstilling der inkluderer nye kvadratmeter. Den samlede udstilling vil hermed nå op på ca. 600 m².</p> <p>Effekt mål: En fordobling af besøgstallet til 20.000 gæster årligt. Ud over turister vil vi tiltrække flere skoleklasser fra hele Fyn. Ambitionen ved dette projekt er i 2023 at nå frem til at kunne tage dialog med fonde fra september.</p>
Tid og ressourcer	Projektleder er museumsinspektør Mette Broch Jakobsen, der har nedsat en arbejdsgruppe med repræsentation af flere kollegaer. Omfanget er ca. 1 månedsværk i processen frem mod fonsdialogen i september.

Navn	Udstillingsprojektet "Fortiden i Fremtiden"
Beskrivelse	Konserveringsværkstedet i Rudkøbing tog initiativ til et samarbejde med de seks museer, som benytter værkstedet. Der er søgt midler til nyt udstyr, og det er bl.a. brugen og effekten af udstyr, som vises på særudstillingerne. Den enkelte udstilling med eget tema udlånes på skift mellem de seks museer. Temaerne er givet ud fra de genstandstyper, der konserveres.
Effekt	Projektet giver årlige særudstillinger, der belyser forskellige samlingsbaserede fynske emner. Derudover kaster udstillingerne lys på den bevaringsindsats, som sikrer de danske museumssamlinger. Udstillingerne henvender sig ikke mindst til lokalt interesserede. I 2021 blev den første udstilling set af 933 besøgende.
Tid og ressourcer	Projektet ledes af Langelands Museum, og i 2022 deltog museumsinspektør Tissel Lund Jacobsen på vegne af Øhavsmuseet. Tissel var projektleder på den fjerde udstilling om tekstiler "Alle tiders klæder." Omfanget er ca. et månedsværk. Der er ikke fondsmidler til udstillingsdelen.

Navn	Udgivelsen af "Stavn"
Beskrivelse	Museet har stået for udgivelsen af det fælles egnshistoriske skrift "Stavn" siden 1980'erne. Det involverer alle de arkiver og folkemindesamlinger, der var en del af den tidligere Faaborg Kommune. Efter kommunesammenlægningen har ikke alle arkiver i hele Faaborg-Midtfyn Kommune ønsket et fælles skrift. "Stavn" er utrolig populær, hvilket de ca. 1.200 solgte eksemplarer hvert år vidner om.
Effekt	Skriftet er en kanal for såvel lokalhistorikere som fagfolk, der ønsker at bringe et afgrænset emne ud til en bred målgruppe. Derudover fungerer det som netværk mellem museum og arkiver, der i sig selv er nyttigt og af betydning for rådgivningsvirksomhed (se kapitel 8 – virksomhed).
Tid & ressourcer	Museumsinspektør Tissel Lund-Jacobsen er ansvarlig for både redaktion og udgivelse og benytter ca. et månedsværk på opgaven. Der indgår en refusion af tid (30.000 kr.) i budgettet for udgivelsen.

KULTURARV – SAMLINGSVARETAGELSE, RÅDGIVNING OG ARKÆOLOGI

Indledning

Faaborg Byhistoriske arkiv har haft omkring 150 gæster fysisk i arkivet, mens arkivets registreringer (billeder og arkivalier) på arkiv.dk er set 148.385 gange. Der har været cirka 100 større eller mindre forespørgsler til arkivet på mail. Arkivlederen Tissel Lund-Jacobsen er redaktør for årsskriftet "Stavn" som udgives af arkiverne på Faaborg-egnen. Arkivets frivillige har deltaget i udgivelsen af "Stavn" både i form af artikler og billedredigering. Arkivets frivillige finder hver måned billeder frem til magasinet "Det Rigtige Faaborg." I efteråret modtog arkivet en amatør-video-optagelse af livet i Faaborg fra 1960-61. Denne video blev lagt på YouTube og er blevet vist 3890 gange på arkiv.dk og delt flere gange på sociale medier. Dette viser at interessen for arkivets arbejde er stort.

Det arkæologiske arbejde har i 2022 bestået af 3 større forundersøgelser, der alle enten ligger i Ringe eller Årslev. Af de tre blev én indstillet til egentlig arkæologiske udgravning (som skal udgraves i 2023), og dertil har der yderligere to udgravninger som blev forundersøgt i 2021. Igen i 2022 har museet haft seks fastansatte arkæologer, hvor af tre har indtægtsdækkende stillinger. I september 2022 stoppede den ene af feltarkæologerne, og stillingen er ikke blev genbesat. Der har igen i 2022 været både indlån af kolleger fra Arkæologi Sydfyn, samt udlån til de øvrige Arkæologi Sydfyn museer.

De to fastansatte arkæologer, som i 2020, var udlånt til Østfyns Museer i forbindelse med Baltic Pipe undersøgelser har i 2022 desuden også skrevet beretninger på arkæologiske udgravninger herfra. Disse arbejdsopgaver blev afsluttet i 2022.

Igen i 2022 er der blevet afleveret mange detektorfund til museet fra områdets aktive detektorfolk. Der er primært blevet afsøgt på allerede kendte lokaliteter, hvilket er med til at give museets langt mere nuanceret kendskab til de enkelte lokaliteter. Der er desværre fortsat et vist efterslæb i forhold til gennemgangen af danefæ.

Indenfor nyere tid er der blevet arbejdet videre i forhold til "Fortiden i Fremtiden" vandrestillingerne, hvor man er nået til udviklingen af udstillingen om tekstiler. Tissel Lund-Jacobsen har været tovholder på denne udstilling, som åbnede d. 8. april i Ærøskøbing.

Samlingsrevisionen af Den Gamle Gårds museumsgenstande i forbindelse med museets fraflytning fra ejendommen har medført fuld implementering af alle funktioner i SARA. Der blev overdraget i alt 410 genstande til Museumsforeningen for Den Gamle Gård, som har ønsket at fortsætte med at drive museum i ejendommen. Genstandene som er overdraget er vurderet ud fra kriterier som proveniens og lokalt brug. Overdragelsen er godkendt af Slots- og Kulturstyrelsen. I forbindelse med arbejdet med samlingen og SARA blev der desuden i april udskilt 45 genstande, som var bortkomne allerede i forbindelse med revisionen i 1960. Dertil er ældre kassationsager inkl. "Glassamlingen", som er blevet overdraget til Holmegård Glasværks samling, blevet opdateret og overført til det såkaldte "Eksterne Katalog". Der er blevet oprettet 34 nye sager i SARA. Flere er dog indleveret for en del år siden.

Museets har i 2022 haft magasiner på følgende adresser: Bryggergården i Mellemgade; kælderen under rådhuset i Faaborg samt to nærmagasiner i administrationsbygningen på Banegårdspladsen. Dertil står der en række større museumsgenstande opbevaret hos Just Justesen i Faaborg; denne aftale er blevet opsagt med udgangen af 2022.

Rådgivning, kap 8.

Ved overgangen til 2022 overgik Kulturarvsafdelingen til et nyt journaliseringssystem for de såkaldte "Kapitel 8"-sager. Alle administrative sager er tildelt et administrativt journalnummer, hvor årstallet også indgår ex ØHM 2022-A1. Herefter er der i en oversigt blandt andet anført, hvilken sagstype som der er tale, hvilke(n) matrikler det drejer sig om, hvis det er byggesager hvor mange det i så fald drejer sig. Dette har medført en langt mere ensartet sagsbehandling ml. nyere tid og arkæologien. Og der bliver ikke længere differentieret imellem nyere tid og arkæologi.

Der er oprettet i alt 284 administrative sager med følgende fordeling:

Byggesagslister: 51 med samlet 2585 byggesager

Dispensationssager: 30

Forespørgsler og høringer: 30

Landzonetilladelser: 95

Lokalplaner: 50

Jordvarme: 1

Nedrivningstilladelser: 3

Skovrejsninger: 19

Dokumentation: 1

Både indenfor nyere tid og arkæologi er der et fortsat godt samarbejde mellem museet og myndigheder.

Udgravninger og beretninger 2022

- ØHM 1333 Ellesløj: Forskningsudgravningen af detektorplads nord for Korinth. Der er blevet foretaget en sonderende forundersøgelse på lokaliteten. Beretning afsluttet.
- ØHM 1376 Ålingsro I N: Beretning for arkæologisk undersøgelse af kultplads fra yngre bronzealder/ældre jernalder. Beretning afsluttet; naturvidenskab afventer.
- ØHM 1395 Sommerfuglen I: Beretning for arkæologisk udgravning syd for Vindinge å i Årslev. Ved udgravningen blev der fundet en gravhøj fra ældre bronzealder samt bebyggelse fra bondestenalderen og frem. Beretning og naturvidenskab afventer.
- ØHM 1396 Sommerfuglen II: Beretning for arkæologisk udgravning syd for Vindinge å i Årslev. Ved udgravningen blev der fundet en større bebyggelse fra yngre romersk jernalder og frem, samt en gravplads fra samme periode. Beretning og naturvidenskab er ikke afsluttet.
- ØHM 1436 Birkelund, etape 3: Udgravning af middelalderligt gårdanlæg i udkanten af Årslev. Gården har ligget i den oprindelige middelalderlige landsby af Årslev, hvor den også følger det oprindelige vejforløb gennem byen. Beretning afsluttet og naturvidenskab afventer.
- ØHM 1436, etape 4: Produktionsområde knyttet til den middelalderlige gård fra ØHM 1436 Birkelund etape 3. Beretning afsluttet og naturvidenskab er ikke afsluttet.

- ØHM 1482 Bybjerggard Vest: Arkæologisk udgravning af jernalder og middelalderbebyggelse. Begge dele kan knyttes sammen med tidligere års store udgravninger i området, hvor begge tidsperioder er fundet. Beretning afsluttet; afventer naturvidenskab.
- ØHM 1487 Bøgehøj: Arkæologisk udgravning af kultplads fra bronzealderen. Lokaliteten består udelukkende af kogestensgruber. Beretningen er afsluttet; afventer naturvidenskab.
- ØHM 1491 Birkelund, etape 5: Arkæologisk udgravning af produktionsområde, som er beliggende i tilknytning til de øvrige Birkelund udgravninger i den vestlige del af Årslev. Beretningen er afsluttet; naturvidenskab afventer
- ØHM 1544 Altona: Arkæologisk undersøgelse med fund af bebyggelse bronzealder/ældre jernalder. Beretning afventer; naturvidenskab afventer
- ØHM 1545 Sommerfuglen III: Arkæologisk undersøgelse af bebyggelse fra yngre jernalder. Bebyggelsen ligger i tilknytning til de øvrige udgravninger i området. Beretning afsluttet; naturvidenskab afventer.
- ØHM 1549 Breddam Sydvest: Arkæologisk forundersøgelse af et større areal i Ringes nordlige udkant ved industrikvarteret. Der blev fundet et større område med bebyggelse fra ældre jernalder som er indstillet til arkæologisk udgravning. Beretning afsluttet.
- ØHM 1550 Skovgaarden: I forbindelse med en overvågning i den centrale del af Rynkeby blev en middelalderbebyggelse fundet og udgravet i forlængelse heraf. Beretning og naturvidenskab afventer.
- ØHM 1558 Bøgedal II: Arkæologisk forundersøgelse ved Gestelevvej i Ringe. Fund af jernalder bebyggelse, som er indstillet til udgravning ØHM 1611 Bøgedal II.
- ØHM 1570 Kildegaard Vest: Arkæologisk udgravning af bebyggelse fra ældre jernalder, som ligger i relation til de store bebyggelser i Rynkeby. Beretning og naturvidenskab afventer.
- ØHM 1611 Bøgedal II: Arkæologisk udgravning af bebyggelse fra ældre jernalder. Beretning og naturvidenskab afventer.
- ØHM 1626 Sommerfuglen IV: Arkæologisk udgravning af kogegrubefelt fra yngre bronzealder – ældre jernalder. Beretning og naturvidenskab afventer.
- ØHM 1631 Gl. Byvej 14a: Selvfinansieret overvågning i forbindelse med opførelsen af et nyt hus i den gamle del af Årslev nær udgravningerne ØHM 1436 Birkelund. Beretning afsluttet.
- ØHM 1635 Silke Bro Å: Arkæologisk overvågning i forbindelse med restaurering af broen i Spanget i Korinth. Er stadig i gang.
- ØHM 1655 Vejle Fjernvarme: Arkæologisk overvågning i forbindelse med nedlæggelsen af fjernvarmekabler på omkring Allested-Vejle. Beretning afsluttet.
- ØHM 1662 Madegård: Arkæologisk forundersøgelse af areal forud for planlagt byggeri. Ingen fund af væsentlige fortidsminder. Beretning afsluttet.

LOKALER & AREALER

Modsat 2021, der startede med en dramatisk vandskade i banegården, var 2022 mere fredsommeligt på lokalefronten. Kaleko Mølle, der fortsat ejes af Faaborg Kulturhistoriske Museumsforening, var udsat for storm, der gav skader på stråtaget, ligesom der var mårangreb.

I juni 2022 traf kommunen beslutning om at afsætte midler (det af de 20 mio. kr., afsat til Øhavsmuseet) til en etapevis udbygning af Øhavsmuseet på havnen. Det arbejde igangsættes først i 2023.

Ting- og Arresthuset er fra 1840/1929, fredet og rummer et vedligeholdelseefterslæb. Noget af det akut. Dog blev arbejdet først igangsat i 2023 (af kommunen som ejer).

Museets kontorer, værksted og nærmagasin (nyere tids genstande og arkæologi) er i den gamle banegård. Derudover er der faciliteter til fundvask mm. samt opbevaring af kajakker og snorkeludstyr i en af de to gamle busgarager ved siden af banegården. Museet er i dialog med kommunen om en proces for at fraflytte banegården, som ønskes afhændet til andet formål. I skrivende stund (februar 2022) er der ikke en tidsplan.

FORSKNING

Forskningen i 2022 er for første gang på vej op efter åbningen af Øhavmuseet på havnen i Faaborg. Der har været en fortsættelse af flere projekter fra tidligere, såsom "Fiskerup" og "Fællesarealerne på Lyø"; hvoraf artiklen om fællesarealerne på Lyø er indsendt til Landbohistorisk Tidsskrift, og forventes publiceret i 2023. Blandt de nye projekter er "Lyd i Landskabet", "Mellem ydre og indre landskaber" samt en mindre artikel om jagt, bønder og øer i Valdemartiden, som allerede er publiceret i 2022.

Projekter inden for forskning

Navn	Fiskerup – uddannelsesgravning i Brahetrolleborgs klosterlandskab
Beskrivelse og formål	<p>I maj og juni 2021 gennemførte Aarhus Universitet og Øhavsmuseet en undersøgelse af tomten efter og landskabet omkring gården Fiskerup, en del af enestegårdsgodset under først Holme Kloster, senere Brahetrolleborg.</p> <p>Undersøgelsen gennemførtes som en uddannelsesgravning for 3. års-studerende fra arkæologi på Aarhus Universitet, under ledelse af lektor Mette Svart Kristiansen og museumsinspektør Poul Baltzer Heide. Undersøgelsen blev gennemført på baggrund af samarbejde med Brahetrolleborg gods.</p> <p>Gården nævnes første gang i 1498, og nedbrænder i 1807. Det er vores hypotese at gården indgik i det middelalderlige klostres struktur af grangier (ladegårde), og undersøgelsen er første skridt i retning af at dokumentere denne struktur.</p> <p>Undersøgelsen havde tre hovedspørgsmål:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Hvor lå gården helt præcis?2. Hvor tidligt har der været aktivitet på stedet?3. Hvad var ressourcegrundlaget for gården?
Effekt	<p>Det lykkedes at identificere gårdens præcise beliggenhed igennem omfattende fund af såvel konstruktioner som gulvlag. De ældste fund i anlæggene stammer fra 1100-tallet, og det er dermed muligt at vise at der på stedet har været en kontinuert bebyggelse fra dette tidspunkt og frem til gårdens brand. Vi undersøgte det omkringliggende landskab og fandt udstrakte marksystemer, som indikerer at gården formentlig har udnyttet en lille lomme af agerland i det ellers våde terræn. Det har ikke været muligt at svare på om gården ydermere har udnyttet ressourcer som fiskeri eller myremalm.</p> <p>Undersøgelsen er allerede fremlagt i STAVN 2021, og publiceres i en fagfællebedømt artikel så snart resultaterne er færdigundersøgt.</p>
Tid & ressourcer	Projektet afventede i 2022 endelig analyse fra Aarhus Universitet, og forventes publiceret i 2023 med særligt fokus på det exceptionelle bevaringspotentiale for nyere tids arkæologi i skovområderne.

Navn	<i>Lyd i landskabet – på sporet af kirkeklokkernes klang</i>
Beskrivelse og formål	I august 2022 gennemført Aarhus Universitet og Øhavsmuseet en undersøgelse af kirkeklokkernes lydlandskab omkring Brahetrolleborg. Undersøgelsen havde som mål at undersøge den akustisk-psykologiske effekt af reformationens kirkenedlæggelser, i dette tilfælde kirkerne i Hågerup og Fleninge. Undersøgelsen knytter sig til de mange andre undersøgelser museet siden 2017 har lavet i området omkring Brahetrolleborg. Undersøgelsen blev gennemført i tæt samarbejde med præst og menighedsråd.
Effekt	Det lykkedes at lave en opmåling af det nuværende akustiske landskab og efterfølgende en rekonstruktion af de akustiske forandringer omkring reformationen. Resultaterne kan desuden udbredes til et større område, og bidrager til en forståelse af landsbylivet på Fyn i perioden efter middelalderen. Resultaterne er blevet præsenteret på seminaret By & Land i oktober samt MIRUDA i november, og publiceres i 2023 i MIRUDA. P4Fyn deltog i en del af undersøgelsen, og bragte et indslag i forlængelse heraf.
Tid & ressourcer	Poul Baltzer Heide har arbejdet på projektet i 2022 og brugt ca. 37 timer.

Navn	<i>Mellem indre og ydre landskaber</i>
Beskrivelse og formål	Dette publiceringsprojekt samler op på de metoder og teorier der ligger til grund for de kulturhistoriske tolkninger og formidlingen i landskabsmuseet, i særdeleshed udstillingen Mærk dig Selv og projektet Landskab i Fællesskab.
Effekt	Publiceres i MIRUDA i 2023, og lægger sig indholdsmæssigt mellem kulturhistorisk empiri, metode og formidling. Bidrager til at anskueliggøre den videnskabelige baggrund bag landskabsformidlingen.
Tid & ressourcer	Poul Baltzer Heide har brugt ca. 37 timer på projektet.

Navn	<i>På kanten af Danmark – jagt, bønder og øer i middelalderen</i>
Beskrivelse og formål	Artiklen samler op på adskillige års forskning i Det sydfynske Øhavs øer i middelalderen, og forholder sig specifikt til hvad der – ud over kongelig dyrehave – var på øerne i middelalderen, og frem til de nuværende landsbyers opståen.
Effekt	Artiklen kombinerer arkæologiske og historiske kilder, og præsenterer to væsentlige tolkninger: at øerne i Det sydfynske Øhav må betragtes som en dyrehave i Valdemarstiden, og at de parallelt med dette har været brugt til afgræsning af de større øers bønder.
Tid & ressourcer	Poul Baltzer Heide og Peter Thor Andersen har tilsammen brugt ca. 10 timer på projektet i 2022.

Navn	Fællesarealer på Lyø, Bjørnø og Avernak efter udskiftningen
Beskrivelse og formål	I arbejdet med øerne i Det Sydfynske Øhav har vi opdaget at der på øen Lyø den dag i dag findes et stykke jord som drives i fællesskab af Lyø Rev ejerlav. Denne opdagelse blev afsættet for dette forskningsprojekt. Projektet har kørt gennem flere år og er i 2022 gjort klar til publicering.
Effekt	Undersøgelsen har påvist at der fandtes fællesarealer på alle tre øer, dog ikke i alle ejerlav. Undersøgelsen viser hvordan fællesarealerne er blevet forvaltet forskelligt på de forskellige øer og over tid.
Tid & ressourcer	Tissel Lund-Jacobsen har brugt ca. 74 timer på projektet i 2022.

Krav til forskning på arkæologiske museer eller museumsenheder

Det kan oplyses, at for arkæologiske museer er der fastlagt indholds krav til forskningen. I løbet af fem år skal et arkæologisk museum (eller et samarbejde mellem arkæologiske museer som i vores tilfælde) producere:

- 1 monografi eller ph.d.-afhandling
- 2-3 internationale, fagfællebedømte artikler
- 5 danske fagfællebedømte artikler

Der er ikke tilsvarende krav for nyere tid (historisk tid 1660 og frem— eller forskning ud fra anden faglighed end arkæologi).

Fagfælle bedømte publikationer

Heide, P.B og Andersen, P.T (2022) **På kanten af Danmark – Jagt, bønder og øer i middelalderen**. M. Svart Kristiansen, A. Hartvig og M. Søvsø (red.) *Landskaber og strategier*. Højbjerg: Jysk Arkæologisk Selskab, s. 135-143. Fagfællebedømt.

Lund-Jacobsen, T. 2023. **Fællesarealer på Lyø, Bjørnø og Avernak efter udskiftningen**. *Landbohistorisk tidsskrift*. In press (indsendt september 2022).

Faglige konferencer, seminarer og større netværksmøder

Anne Garhøj Rosenberg:

ODM kursus: Betydningsvurdering af genstande og værker.

Poul Baltzer Heide:

Seminar: Middelalderarkæologisk Forum. 22. april, Moesgaard.

Seminar: Unge på Kanten, 2. maj, Svanninge Bjerger.

Konference: Landscape Archaeology Conference, 10.-15. september, Iasi, Rumænien (online). Oplæg

Konference: Land & By i Middelalderen, 27.-30. oktober, Rügen. Poster

Seminar: Middelalderens Rurale Danmark, 24. november, Holstebro. Oplæg og poster.

Seminar: Nairobi History and Archaeology Staff Seminar, 8. December, Nairobi. Forelæsning.

Tissel Lund-Jacobsen:

Årsmøde for Nyere Tids Fastekulturarv; Kompetenceudviklingsforløb for projektledere hos Nordea Fonden.

Nicolai Garhøj Larsen:

Jernalderseminar 2022. Oplæg

Nina Boutrup:

ODM kursus: Den arkæologiske undersøgelsesvirksomhed og de beskyttede fortidsminder.

Trine Dørup Knudsen:

Middelalder Arkæologisk Forum (MAF)

STØRRE UDVIKLINGSPROJEKTER

I perioden 2020 til 2022 gennemførte museet projektet "Landskab i Fællesskab", der har været støttet med 9,9 mio. Kr. Af Nordea-fonden. En række af museets fagfolk (inspektører) har været involveret som projektledere mv. I januar 2023 kunne museet gøre status over projektet ved at skrive følgende:

Målopfyldelse

- Fra projektstart 2020 til udgangen af 2022 har museet været i kontakt med knapt 61.000 lokale og turister indenfor i udstilling og besøgscenter samt udenfor i det fri. Det er flere end antaget i ansøgningen og meget tilfredsstillende.
- I 2022 var museet nomineret til 5 internationale priser, herunder en (European Museum Academy Award), hvor nomineringen gjaldt det samlede koncept (ude og inde etc.), og en for tidsmaskinen alene (modellen i Mødestedet) (Museums & Heritage). Det ser vi som en stor anerkendelse. Vi oplever også mange besøg fra kolleger.
- Det er lykkedes at skabe ejerskab til de støtteaktiviteter, vi har igangsat (efteruddannelse af andre og netværk med andre aktører), hos Geopark Det sydfynske Øhav, Naturskolen Trente Mølle og Kulturregion Fyn. Disse aktører understøtter nu aktiviteterne økonomisk, hvilket sikrer deres bæredygtighed de kommende år.

Udfordringer

- Vi har trods enkelte succesrige arrangementer i 2022 ikke kunnet skabe en klub omkring museet med de 500 medlemmer, vi satte som mål. Vi nåede kun 200. Problemstillingen har været der gennem de 3 år og må delvis tilskrives COVID19 udfordringen.
- Vi kan se ud fra evalueringen, at deltagere i kano- og snorkelaktiviteter oplever stor kvalitet i produktet, men det ser ud til at være for krævende for en gæst spontant at vælge det til oven i et besøg (tid, vejr mm.). Derfor er der ikke umiddelbart "spin-off".
- Vi har oplevet uventede tekniske udfordringer med trædesten, hvor man drejer på håndtag (selvom det er kendt teknologi fra England). Det viser, at man ikke skal tro, at fast formidling i det fri "passer sig selv" efter opsætning.

Læringspunkter

- Feltet "kultur i natur" er blevet en "megatrend", skubbet på af COVID19, klimakrise, trivselskrise mm. Her har vi været overraskede over, hvor stor interesse, der er for at sparre om det felt og trække på vores erfaringer og vurderinger. Det er meget positivt.
- Målgrupper i det fri kræver omtrent samme differentiering som den, museer har arbejdet med i flere år i udstillinger. Man skal ikke tro, at "one-size fits all".
- Det er essentielt at tænke data med i udviklingsprojekter. Det har vi kunnet i store dele af Landskab i Fællesskab, og dermed kunne vi udbygge/forbedre (bl.a. NF 04 Broen).

Forankring

- Som nævnt er der andre aktører (kulturregion, naturskole, geopark), som har set så stor værdi i de støtteaktiviteter, vi igangsatte (efteruddannelse, netværk), at de har taget over og nu understøtter disse.
- I forhold til fast formidling i det fri fortsætter vores arbejde med at sikre ejerskab, bredt forstået, efter projektperioden. Dels i form af at lave gode pressehistorier om lokale håndværkeres medvirken (fast formidling i form af møllemodel på Kaleko bl.a.) dels i form af at skabe stolthed omkring formidling udenfor på øerne.
- Museumskomplekset med udstilling og besøgscenter samt mødested bliver meget efterspurgt som ramme om lokale arrangementer. Dermed bliver vores forandringer, der udtrykkes i det nye museumskoncept, kendt af flere og flere lokalt.

Generel status

2022 markerede det år, hvor vi afsluttede de mange delprojekter, som knyttede sig til "Landskab i Fællesskab". Vi står tilbage med en stor glæde og taknemmelighed over, hvor stor en forskel aktiviteterne har gjort for os som museumsorganisation, for museets omdømme og kendskabet til os og ikke mindst for den samlede ambition på tværs af lokale og regionale aktører i Faaborg / Sydfyn / Øhavet om at øge kendskabet til Det sydfynske Øhav, landskabet og den betydning, det har og altid har haft for os mennesker.

Udvikling af udstillingerne i Arresten

Museet har i 2022 indledt det forberedende arbejde med henblik på at udskifte udstillingerne i Arresten med helt ny formidling om ret og straf. Temaerne omkring arresten og byretten har den store styrke, at de er en spændende blanding af både historiske og nutidige temaer, der i den grad er relevant for mennesker i dag. Vi arbejder ud fra temaet "retsfølelse" som det overordnede emne:

En stor styrke ved Arresten er, at der ikke er en barriere i forhold til viden. Vi oplever at mange mennesker føler, at det er et emne, de mestrer, fordi de instinktivt har en mening om, hvad der er ret og rimeligt. Det er netop også denne umiddelbare retfærdighedsfølelse, vi inddrager, når vi beder borgere om at fungere som domsmænd i vores retssystem. De skal ikke vide en masse om jura, ligesom den juridisk skolede dommer, men derimod komme med deres egne holdninger. Mange politikere henviser også til "den almene retsfølelse" når de arbejder med at ændre eller udarbejde love. Det er altså utrolig interessant, hvordan vi som borgere i det danske samfund forholder os til ret og straf, og derfor helt oplagt at tage som udgangspunkt for en ny permanent udstilling i en bygning der rummer arrest og byret – de steder hvor alle sager starter.

Vi ønsker på ingen måde at fremelske specifikke holdninger. Vi ønsker at lave en udstilling, der hjælper vores gæster til at blive klar over deres *egne* holdninger. I denne sammenhæng ønsker vi, at de oplever, at det er et felt med store dilemmaer, især når man ikke blot reagerer på en overskrift, men får den større sammenhæng. Det vi kunne kalde forskellen på uoplyst eller oplyst retsfølelse. Vi ønsker at give eksempler på, hvor vores holdninger kan have bund i den historiske udvikling inden for ret og straf. Det gør vi ved at lade nutidige og historiske eksempler optræde side om side igennem udstillingen i forbindelse med mange forskellige temaer.

LEDELSESMÆSSIGE OPGAVER OG MÅLSÆTNINGER

For ledelsen har opgaven siden åbningen af udstillingen på havnen i sommeren 2021 været at arbejde med omstillingen af organisationen fra en situation, hvor udvikling fyldte rigtig meget, til en meget balanceret situation, hvor der fortsat udvikles, men samtidig konsolideres. Forenklingen af organisationen til to afdelinger med veldefinerede opgaver sent i 2021 var et centralt led i den ændring. En sådan forandring er større, end man tror. For Øhavsmuseet har missionen i årevis været at arbejde hen mod et nyt museum, der oprindeligt kunne synes som en drøm, siden en krævende (og spændende) opgave, som vi havde skaffet midler til. Uanset var det sød fremtidsmusik. Nu er vi i en ny fase. Her har vi i 2022 haft fokus på at evaluere, hvad vi har lært af det krævende udviklingsforløb, så vi kan blive endnu bedre i fremtiden: bedre til at lede projekter, tænke i driftsmæssige konsekvenser af projekter, kompetenceudvikling og så videre.

2022 markerede året, hvor det store Nordea-fondsstøttede projekt, Landskab i Fællesskab, blev afsluttet. Det har til tider lagt beslag på mere end halvdelen af organisationen og dermed været oplevet mere eller mindre som lig med museet. 2023 bliver det første år i mange år, hvor vi kan gå i gang med at sætte os nye mål. Udbygningen af Øhavsmuseet. Nye forskningsprojekter. Det strategiske grundlag for hele museet. Hvordan vi vil arbejde med vores samling og så videre.